

Viac tváří obchodnej vojny

Už niekoľko týždňov ovplyvňuje hroziaca obchodná vojna medzi USA a zvyškom sveta, najmä Čínou, vývoj na finančnom trhu. Téma zďaleka nie je nová, ale od februára toho roka napätie eskaluje. Naštartovalo ju februárové oznámenie amerického prezidenta Donalda Trumpa, že zavedie 25% clo na dovezenú ocel a 10% na dovezený hliník z celého sveta s výnimkou Kanady a Mexika, ktoré sú členmi severoamerickej colnej únie NAFTA. Neskôr Trump oznámil ďalšie kroky, tentoraz namierené priamo na Čínu. Nešlo len o nové clá, ale napríklad aj priamo o zablokovanie predaja technológií čínskej strane (predaj IT firmy Qualcomm firme Broadcom, ktorá má „čínske korene“).

Čínska odveta nenechala dlho čakať a „Ríša stredú“ vytvorila zoznam amerických tovarov, na ktoré uvalí clo. USA reagovali ďalším posilnením ciel, koleso protekcionizmu sa začalo rýchlo roztáčať. Čína napokon „kapitulovala“ a oznámila, že svoje podnikateľské prostredie zlepší. Medzitým ale – keďže USA sú spolu s Čínou a Európou najväčšími obchodnými veľmocami na svete - hrozba obchodnej vojny s akciami zamávala. Trh sa obával, že sa vzájomná obchodná výmena spomalí a svetový hospodársky rast sa zníži. Táto problematika má, tak ako to bežne býva, viacero uhlov pohľadu.

V posledných desaťročiach sa svetová ekonomika globalizovala. Až na roky 1982, 2001 a 2009, v každom jednom roku rástla vzájomná výmena tovarov a služieb rýchlejšie než svetový HDP. Ekonomiky sa otvárali – kým 60. rokoch minulého storočia tvoril globálny export tovarov a tovarov približne 10% svetového HDP, v 80. rokoch 20% a pred krízou 2008 / 2009 už 30%. Samozrejme, nie každá ekonomika sa otvárala rovnakým tempom - americká ekonomika len mierne, povedzme francúzska a talianska ekonomika stredne a nemecká a čínska ekonomika výrazne.

Globalizácii pomohlo aj zníženie prekážok vo vzájomnom obchode. To klesalo takmer vo všetkých krajinách a v USA teraz dosahuje priemerné clo na dovážané tovary 3%, v EÚ 1.6% a v Číne približne 9%. Čínske clá sa môžu zdať vysoké, ale v 80. rokoch mala krajina priemerné clo 40% a v 90. rokoch ešte veľmi vysokých 20%.

Po kríze 2008 / 2009 sa v niektorých krajinách začal opačný proces, môžeme ho nazvať deglobalizáciou. Prejavuje sa predovšetkým poklesom významu zahraničného obchodu a rastom významu domácej spotreby. Príčinou je rýchly rozvoj služieb a pokles významu priemyslu, ktorý sa najviac na exporte podieľa. Tieto krajiny prestávajú byť lacnou montážnou dielňou, a aj vďaka technologickým zmenám rastie produktivita práce a kúpyschopnosť domácej pracovnej sily. Lídrom

deglobalizácie je Čína, kde v priebehu niekoľkých rokov klesol podiel exportu z 35% HDP pod 20% HDP. Krajina sa z hľadiska štruktúry HDP čoraz viac podobá západným krajinám a z pohľadu medzinárodného obchodu prestáva byť rozvojom krajinou, ktorá si „zaslúži“ pomáhať vyššími clami.

V Európe naopak podiel zahraničného obchodu na stále HDP rastie (aj extra-EÚ obchod) a domáci dopyt tam zostáva slabý. Európska ekonomika je citlivá na konjunktúru v zahraničí – globálny rast ju ťahá nahor, ale globálny pokles ju ťahá nadol. Európu prekážky stanovené na export svojich výrobkov a služieb výrazne ovplyvňujú, a to aj napriek tomu, že jej vývoz je do veľkej miery sofistikovaný.

Tieto parametre ovplyvňujú aj aktuálny obchodný spor medzi USA, Čínou a Európou. Celkovo, podiel zahraničného obchodu na HDP je v USA malý a prípadné spomalenie zahraničného dopytu významne ekonomiku USA nezasahuje (podobne ani silnejší dolár). Ak zoberieme do úvahy americko – čínsky vzťah, Čína je v poradí krajín až na treťom mieste v rebríčku najväčších obchodných partnerov USA po Kanade a Mexiku, s podielom menším ako 0.6% HDP (USA do Číny exportuje tovary za 110 mld. ročne, služby za 50 mld. USD). Naopak, pre Čínu sú USA po EÚ tesne druhým najväčším obchodným partnerom, s podielom 4% HDP (500 mld. USD tovary a 15 mld. USD služby). USA má s Čínou vysoký obchodný deficit a pri rovnakých opatreniach by viac trpela Čína. Navyše, z amerických štátov hlavným obchodným partnerom Číny sú pacifické štáty Kalifornia a Washington, ktoré patria medzi diverzifikované a bohaté štáty.

Európska únia je však pre USA najväčším obchodným partnerom. Ročne USA do Únie exportuje tovary a služby v hodnote vyše 500 mld. USD (takmer 3% HDP) a európske opatrenia namierené na USA by už boli pre americkú ekonomiku výrazne citlivejšie. Export tovarov a služieb z Európskej únie do USA je ešte vyšší, dosahuje približne 600 mld. USD, takmer 4% HDP EÚ a prípadné rovnaké americké opatrenia by EÚ zasiahli ešte výraznejšie. Nevraviac o Veľkej Británii, ktorá sa po odchode z EÚ v marci 2019 spolieha na americkú pomocnú ruku.

Ďalší aspekt je „kvalitatívny“. Pokiaľ ide o Čínu, tá má trojnásobne vyššie priemerné colné zaťaženie ako USA. To znamená, že export USA do Číny je znevýhodnený a naopak, čínsky export do USA zvýhodnený. Zvýšenie ciel na americkej strane len odstraňuje nerovnováhu. Pokiaľ ide o európsko-americký vzťah, tu ťahá Európa za kratší koniec. Európske clá sú nižšie ako americké.

Výška ciel ale zďaleka nie je jedinou prekážkou svetového obchodu. Je ním aj krádež duševného vlastníctva. Celkovo je problematika duševného vlastníctva veľmi dôležitá, napríklad až okolo 90% exportu a importu v Európe sú patentované tovary a služby.

Vo svetovom obchode približne 2.5% obchodovaných tovarov a služieb v sume približne 500 mld. USD porušuje práva duševného vlastníctva. V Európe je objem takýchto importov až 5%, približne 90 mld. EUR ročne. Len v kozmetickom priemysle v Európe takto dochádza k ročným stratám tržieb za 10 mld. EUR a stratám 80 000 pracovných miest. V USA sú odhady podobné – celkové škody pre americkú ekonomiku kvôli porušovaniu práv duševného vlastníctva predstavujú približne 600 mld. USD ročne, čo tvorí 3% HDP.

Európske aj americké odhady unisono za hlavný zdroj falošných produktov považujú Čínu a Hong Kong. Až takmer 90% týchto tovarov pochádza z tejto dvojice krajín. „Fejky“ tvoria 13% exportu Číny a 1.5% jej HDP. Navyše, krajina rozvíja praktiky priemyselnej špionáže, a to, podľa výboru amerického Kongresu „U.S.-China

Economic and Security Review Commission“, dokonca s podporou vlády.

Niet divu, že Čína je na prvom mieste krajín, ktoré americká vláda z tohto pohľadu sleduje. Na takzvanom priority watch liste sa okrem nej nachádza aj Indonézia, India, Alžírsko, Kuvajt, Rusko, Ukrajina, Argentína, Kanada, Čile, Kolumbia a Venezuela. Ďalších 24 krajín je na „obyčajnom“ watch liste, prevažne ide o krajiny Latinskej Ameriky a Ázie, z Európy je tam Grécko, Rumunsko, Švajčiarsko a Turecko, a teda len dve z 28 krajín EÚ. Postavenie Európy voči USA z pohľadu obchodných praktík je teda diametrálne iné než postavenie Číny.

A preto, americký prezident by mal veľmi zvažovať, voči komu zavedie protekcionistické opatrenia. Ak ich zavedie voči Číne, veľmi to americkú ekonomiku nezasiahne a navyše to bude aj spravodlivé. Ak ich však zavedie voči Európskej únii, bude to nielen nespravodlivé, ale aj výrazne škodlivé. Pre oboch.

Richard Tóth
Hlavný ekonóm

Kontakt: Richard Tóth, Hlavný ekonóm. Tel. +421 2 3226 6531. Fax: +421 2 3226 6910. E-mail: research@privatbanka.sk, toth@privatbanka.sk. Web: www.privatbanka.sk.

Upozornenie: Vyjadrené názory a pohľady sú stanoviskom autora v čase písania správy. Táto správa vyjadruje len všeobecné stanovisko. Žiadna informácia alebo názor nepredstavuje ponuku na nákup alebo predaj cenného papiera alebo iného finančného nástroja. Správa nie je určená na poskytovanie osobného investičného poradenstva a neberie do úvahy špecifické investičné ciele, finančnú situáciu a osobné záujmy kohokoľvek, kto by mohol túto správu prijať. Hoci sú informácie v správe považované za spoľahlivé, nie je možné zaručiť ich správnosť. Právo meniť akúkoľvek formuláciu kedykoľvek a bez upozornenia vopred je vyhradené. Hodnota cenného papiera alebo iného finančného aktíva a príslušného výnosu môže stúpať alebo klesať a návratnosť investície nie je zaručená. Výkonnosť cenného papiera alebo iného fin. nástroja v minulosti nie je zárukou alebo indikátorom výkonnosti v budúcnosti. Investície na trhoch rýchlo sa rozvíjajúcich krajín sú spravidla kvôli vyššej politickej a ekonomickej nestabilite a nerozvinutému trhu a systému rizikovejšie. Zmeny výmenných kurzov a daňový režim vplyvajú na hodnotu, cenu alebo výnos cenného papiera alebo iného finančného nástroja.